DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,

DE

PURPURA URTICATA,

QUAM VOCANT

Die Neſſel-Sucht,

QUAM

PROPITIO NUMINE DIVINO

ET

RATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU,

PRÆSIDE,

. D. MICHAELE ALBERTI,

NTISS. REGIS PORUSSIÆ CONSILIARIO AULICO, MEDI-
PROFESSORE PUBLICO ORDINARIO, PHILOS. NATUR. EXTRAORD.
REIPUBL. NORIBERG. PHYS. ORDIN. ACADEM. NAT. CURIOS.
COLLEGA,

ACULTATIS MEDICÆ DECANO SPECTATISSIMO,

RONO, PRÆCEPTORE AC PROMOTORE SUO CUM
HONORIS CULTU PROSEQUENDO,

PRO GRADU DOCTORIS

isque in arte Medica Honoribus, Inſignibus, ac Privilegiis
More Majorum Solenni obtinendis,

Horis ante- & pomeridianis. d. Mart. MDCCXIX.

Publicæ ventilationi ſubmittet

OHANNES FRIDERICUS BORSCH,

RATHENOV. MESO-MARCHICUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

Typis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr.

PROOEMIUM.

QUando vulgatum dicterium indicat, quod *nihil in initio ſuo perfectum* ſit, tunc minime prima ſcientiarum & artium incrementa adeo exoſa eſſe debent, ut, quia perfecta non ſunt, pro inutilibus & ſterilibus declarari debeant; quemadmodum nihil magis attentione & commendatione dignum eſt, quam primum rei initium, quo fundamento itaque poſteritas melius niti & illius rei certitudinem & utilitatem magis explicare, illuſtrare & confirmare poteſt: unde probe cognitum eſt *Senecæ* effatum quod in *Ep. 64.* continetur: *Multi egerunt, qui ante nos fuerunt, ſed non peregerunt! ſuſpiciendi tamen ſunt. Multum adhuc reſtat operis, multumque reſtabit; nec ulli nato poſt mille ſecula præcludetur occaſio, aliquid adhuc adjiciendi.* Porro: *faciamus ampliora, quæ accepimus: Si omnia a veteribus inventa ſunt, hoc ſemper novum erit uſus, & inventorum ab aliis ſcientia & diſ-*

poſitio: qua ipſa ſapienti Philoſophi enunciatione admo
nemur, ne in novitatibus excolendis & æſtimandis pri
marium noſtrum ſtudium ponamus, ſed quo antiquo
rum obſervationes atque inventa augeamus & ſupplea
mus imo confirmemus, neque eorundem ſimpliciō
rem ingenuitatem contemnamus: ſed iterum cum *Pli
nio in Præfatione ad Veſpaſianum* eloqui debemus: *R
ſane ardua eſt, vetuſtis novitatem dare, novis auctoritaten
obſoletis nitorem, obſcuris lucem, faſtiditis gratiam, dubi
fidem, omnibus vero naturam & naturæ ſuæ omnia:* egre
gius ſane labor & fructuoſum ſtudium eſt, antiquitat
inventa innovare, ſinceritatem horum commendare a
que utilitatem indicare: vix vero proptera judicare con
venit juxta vulgare dicterium, quod *nihil novum ſub ſo
reperiatur;* ſed licet quædam nova è cana antiquita
prodierint & quaſi denuo innovata fuerint, juxta mo
dulos formarum in veſtitu an alten und neuen Mode
nihilominus quædam circumſtantiæ intercurrunt, qu
dum per tempora variant, non modo diſcrepantibu
ſed in ſua ſpecie novis quibusdam effectibus & phæno
menis anſam præbent: Sed cum juxta *Plinium Lib. 8.
18. aures hominum novitate admodum lætentur*, ita magi
omnino prudentia neceſſaria erit, ne animus nimiu
in novitates ſe immergat atque iisdem ſeſe illaquee
etenim quædam talium novitatum ita ſpecioſæ & ſple
didæ ſunt, ut ob eximium ſuum externum ornatum
cile aliquam exiſtimationem obtinere poſſint; ſi ve
hæc ſpecioſa pellis detrahitur, heu quam nuda & exc
eſt vanitas, ut hoc loco merito iterum *Senecæ* verba
Ep. 76. conciliemus: *hoc laboramus errore: ſic nobis im*

ni

nitur, quod neminem æſtimamus eo, quo eſt, ſed adjicimus illi & ea, quibus adornatus eſt: atqui cum voles veram hominis æſtimationem inire & ſcire qualis ſit, nudum inſpice: ponat patrimonium, ponat honores & alia fortunæ mendacia, corpus ipſum exuat; animum intuere, qualis quantusque ſit, alieno, an ſuo, magnus. unde proxime pergit: *Magna pars eſt apud imperitos mali, novitas:* neque quidem nobis juxta communes mores difficile videtur, novitates producere, licet *Lucianus nova invenire difficile eſſe* ſuppoſuerit, quoniam ipſe non admodum probæ indolis fuiſſe notatur, ut ex protervo animo atque ambitioſa mente de aliis judicaverit, quod impia talia nova haud ita facile, ut ipſe, invenire queant, ſicut *Lactantius de falſa religione I. c. 9.* de hoc Luciano profeſſus & confesſus eſt, *quod diis & hominibus non pepercerit*: quando vero in aliquo ſtudio vera nova phænomena occurrunt, quæ non imaginaria & ex certis placitis atque theorematibus ſuppoſita ſunt, tunc minime ita rigoroſe & acriter eadem cum veterum inventis confundi, neque veterum obſervationibus certi ſenſus extorqueri debent, qui aliquo modo cum recentioribus inventis conveni-re videntur, recte enim *Celſus in Præf.* dixit: *Rarius, ſed aliquando morbus quoque ipſe novus eſt:* propterea tamen antiquiorum obſervationes non penitus poſtponendæ ſunt; quare in dijudicandis veris & utilibus novitatibus prudentia opus eſt: etenim interdum contingit, ut in veterum obſervationibus quædam phænomena occurrent, quæ ad explicanda inventa poſteritatis non exiguam lucem affundunt: quid quod accidit quandoque inter antiquiores & recentiores unus idemque morbus,

 ſed

ſed cum aliquali differentia, quæ diverſitate & ratione climatis, vitæ generis, diætæ, aëris, regiminis, conſuetudinis & ſenſibilitatis perſonalis nititur: quamvis de reliquo laudabile conſilium exiſtat, quod *Celſus l. c.* circa novorum morborum æſtimationem, dijudicationem & tractationem ſuppeditat, dum diſſerit: *ſi incidat mali genus aliquod ignotum, non ideo tamen fore medico de rebus cogitandum obſcuris, ſed eum protinus viſurum, cui morbo id proximum ſit, tentaturumque remedia ſimilia illis, quæ vicino malo ſæpe ſuccurrerint, & per ejus ſimilitudinem opem reperturum*: quare in dignoſcendis talibus morbis a ratione minime diſcedendum, neque ad ſpeculationem & imaginationem confugiendum eſt: in eo enim in genere recte adhortatus eſt *Hippocrates Sect. II. aph. 52. omnia ſecundum rationem facienti, ſi non ſecundum rationem fiant, non tranſire oportet ad aliud, manente eo quod viſum eſt ab initio:* quod monitum eo applicari poteſt, quo in rebus arduis, in medicina perficiendis atque tractandis, verus rationis uſus non offendatur, ſed & in novis & obſcuris ſubjectis atque phænomenis rite exerceatur, neque præcipitanter & impatienter in ſteriles & protervas ſpeculationes immutetur: Miſſa hac generali prælibatione paulo propius & preſſius ad Medicum forum & ſcopum progredimur & indicamus quomodo inter poſteros varii morbi innotuerint, qui novi vocari poſſent, quorum ſimulacrum aut ſimilitudo inter veteres occurrit, uti hoc nomine & charactere conſtant, ſcorbutus, affectus Hypochondriacus, variolæ & morbilli, Lues venerea, Petechiæ, Purpura, omiſſis ſpecialiſſimis caſibus, qui ſub ſchemate corruptorum nominum veniunt,

&

t inter recentiores tota ſua indole novi morbi dicuntur, uorum tamen inter veteres nullum veſtigium conſpiitur: non indigna nobis propterea videtur illa induria quæ circa indagationem ſimilium affectuum adhietur, quo morbi tales, qui vel pro plane novis habenur, vel qui inter antiquos cogniti, ſed poſtea quantiſer neglecti & obſcurati fuere, recte explicentur & in ommodum artis applicentur: & inter ejusmodi moros, qui neque diu cogniti, neque ubique obvii, refeimus affectum, quem per allegoriam Urticatum vocaius & quoniam cum Purpuratis morbis quadantenus onvenit, Purpuram Urticatam appellare maluimus: ic affectus vero cum per paucos annos tantum innouiſſe videatur, neque tamen condigne aut ex propoſito tis delineatus & explicatus fuerit, propterea nos perovit, quo in illius indolem paulo curatius & attentius ntroſpiciamus: & dum impræſentiarum noſtrum offiium ſit Inaugurali quodam ſpecimine de utili & ſelecta uadam materia diſſerere, ita cum Deo nobiscum conituimus de PURPURA URTICATA tractae: Adſit propoſito noſtro divina gratia, eidemque ita enedicat, quo feliciter cedat atque ſuccedat, proinde ero altiſſimi gloriam & artis medicæ utilitatem prooveat.

§. I.

ANtequam ſpecialiorem deſcriptionem & delineationem præſentis affectus, quem Purpuram urticatam vocamus, ſubminiſtremus, non inutile aut incon-

inconſultum erit, *generalem* quandam *præparationem* au
acceſſum ad præſentem tractationem præmittere, & mo
in limine indicare, quod *varii* inter *noſtrates* affectus ob
tingant, qui adhuc *uberiori* & evidentiori explication
indigent, ſiquidem in diverſis *morbidis* phænomenis adhu
intricatæ quædam circumſtantiæ occurrunt, quæ quoa
ſpecialiſſimas cauſales deductiones *nondum* ſatis liquent
& ne in hac aſſertione latius excurramus, mox in menter
incidit *ſpecialiſſima* diverſitas *dyſcraſiæ* in humoribus, it
ut alia inquinatio ſit in *ſcorbuto*, alia in affectu *venereo*
iterum alia in *variolis*, alia in *morbillis*, alia in *ſcabie*, ali
in *petechiis*, alia in *purpura*, alia in *herpete miliari*, alia i
maculis hepaticis, alia in *Varis*, *Lentiginibus*, *Ephelidibus*
Phlyſtænis, *Serpiginibus* infantum &c. cujus dyſcraſiæ *ſpe*
cialiſſimam veram & indubiam *indolem* noſſe & explorar
valde difficile eſt, ni illius *diverſos effectus* conſpicere &
annotare facilior occaſio obtingat, in quo poſteriori ſtu
dio nobis officio ſuo magis illi *ſatisfeciſſe* videntur, qu
bus intereſt tales corporis humani defœdationes & affl
ctiones noſſe & iisdem aliquam *opem* afferre, quotquot i
lorum hoſce affectus quoad *conſpicua* ſua *phænomena* d
ſcribunt, inſuperque indicant, quo *ordine*, quibus *modi*
motibus atque *ſucceſſibus*, quo *tempore* atque *quali perio*
ejusmodi impuritates *ſponte* excernantur, quo *eventu* p
tiantur & quem *effectum* nanciſcantur, quando *libere*
tranquille eliminantur, aut quando viciſſim *coacte* & im
petuoſe *impelluntur*, *expelluntur*, vel plane *repelluntur*,
qua *methodo natura* utatur in hiſce dyſcraſiis *æſtimand*
atque *tractandis*, cum nobis viciſſim non modo valde
peroſa ſed & admodum *otioſa* & ferme *infructuoſa* vide
tur *illa* altera occupatio & *officioſitas*, qua ad intimior
phyſicas qualitates indagandas & *eruendas* vires intendur
tur, ubi è theoria *chymica* variæ *fermentationes*, aut *effe*
v

eſcentia & à *Pathologia falſa*, variæ *ſalium ſpecies* præſupponuntur, ut poſt quamlibet operoſam explicationem omnino plebeja illa oblocutio locum inveniat: wer weiß obs wahr iſt: cum itaque in *poſteriori* occupatione tam eximia *dubia vexata* occurrant & nullus phyſicorum, chymicorum & medicorum inquirere & *ſolide* demonſtrare poſſit *eſſentialem* rationem & conſtitutionem, imo veram *ſpecificam* differentiam talis *dyſcraſiæ*, neque *ſufficiat* in petechiis, variolis &c. accuſare *ſal corroſivum*, quoniam mox illa *hæſitatio* incidit, per quod nimirum *materiale* & *phyſicum* ſubjectum & attributum petechiæ a variolis *differant*; & cur variolæ non ſint petechiæ & viceverſa: ita ſane dignior & *uſibus* atque *utilitatibus humanis* convenientior eſt labor talium affectuum *conſpicua phænomena* annotare & quomodo *ſine influxu* & *concurſu artis*, *natura* circa illos tractandos ac *ſalutariter* abſolvendos occupata ſit, *curatius* deſcribere, imo quibus *modis*, *phænomenis* & *effectibus* illi *ſiniſtre* excurrant, ſolertius obſervare & indicare, ut ita impoſterum melior via præparetur, qua *utilis* & *rationabilis* methodus hiſce calamitatibus *medendi* inveniatur.

§. II.

Quod *in genere* modo de diverſis affectibus dictum fuit, id etiam valet de *præſenti* affectu cujus explicationem aggredimur; *Purpura* eſt *urticata*, cui pro meliori intellectu hanc appellationem & *denominationem* dedimus; ſed ne videatur, quaſi pro nudo beneplacito & vano *arbitrio* hunc affectum hoc nomine indicemus, ita ſignificabimus quomodo hac *denominatione* ipſius *conſtitutionem* quadantenus deſignare laboremus: PURPURAM hunc morbum vocamus, 1) quia de *characteribus Purpuratorum* affectuum participat, dum in *ſuperficie* corporis effloreſcit, 2) *interdum* aliquid *febrilis* typi aut commotionis aſſumit, 3) per non adeo longum tempus durat & inſiſtit. 4) facile

cile

cile ad *interiora* retrocedit, 5) ſub *certis* anni *temporibus*
tempeſtatibus invadit. 5) imo ratione primæ obſervatio
nis & annotationis ferme *eadem fata* tenet, quæ in *ali*
purpuratis morbis deprehenduntur. 6.) proinde etiam *ta*
li ſenſibilitate & *mobilitate* præditus eſt, *quali* affectus *a*
Purpurati gaudent. 7) unde etiam ratione *Diagnoſeos*
Prognoſeos apprime cum purpuratis morbis convenit, l
cet quoad ſuam indolem *lenior* & *benignior* exiſtat: 8
hinc ferme *æqualibus evacuationum* ſpeciebus ventilatur
abſolvitur, adeoque 9) æquali *medendi methodo* dirigi m
retur, & 10) per easdem *antipraxes* offenditur, quæ ad pu
puratorum affectuum explicationem ſpectant: 11) qu
externus illius conſpectus & *modus effloreſcendi* cum pu
puratis afflictionibus convenit, & 12) quia in *illis locis* a
que nationibus *magis innotuit* & inclaruit, nec non ſubj
cta *frequentius* invaſit, in quibus *purpurati* affectus uſit
tius obſervantur; ut ita propter has rationes *collectim* ſu
mendas & agnoſcendas hunc affectum pro *ſingulari Pu*
puræ ſpecie habeamus; addimus vero quod hæc Purpu
URTICATA ſit, ſive urticæformis; quo ipſo prædica
non modo ſignificamus illud *viſibile*, manifeſtum
craſſum ſignum, per quod *in ſua ſpecie* agnoſcitur, ſed
inculcamus eo ipſo quomodo per hoc ſignum ab *aliis pu*
purarum ſpeciebus diſcrepet & ſe in ſua *ſpeciali* indo
diſtinguat, ut & quomodo per *idem ſignum* antiquioribu
celebribus viris innotuerit & ex illo indicatus atque di
cretus fuerit, imo quomodo propterea a Germanis & i
illis locis, ubi frequentius occurrit, appelletur die Neſſe
Sucht, ab *urticis* & *urticatione*, quod videlicet *effloreſcen*
tia illa *purpurata* ita conſtituta ſit, ac ſi ſuperficies co
poris cum *urticis* percuſſa & fuſtigata ſit, ubi *papulæ* tale
grandiores *protuberant*, quæ interdum *urticarum ictui*, a
læſioni ab apibus & veſpis commiſſæ adſcribitur: in ve
nacula vero denominationem *Luei* oder Sucht gerit, qu
nia

niam germanis pro *æſtimatione* ſua & ſtylo loquendi aut per modum *exaggerationis* uſitatum eſt, *minus cognitos* aut n *ſenſus* admodum incidentes & primo conſpectu *terribiles* affectus hoc nomine deſignare: quæ ipſa noſtra *declaratione* indicavimus & demonſtravimus, quæ cauſæ nos permoverint, quod hunc affectum *Purpuram urticatam* appellaverimus.

§. III.

Placet adhuc in limine hujus tractationis mentem etiam noſtram explicare, an præſens affectus mereatur *Exanthematibus* accenſeri, an vero minus: haud quidem nos latet, quam *generaliter* & ut dicunt *late* exanthemata interdum accipiantur, ut non modo per eadem *maligni*, ſed & *benigni* affectus ſumantur; unde vel *maculæ* modo exiliores modo latiores varii coloris, vel *protuberantiæ* modo *puſtuloſæ* modo *papulares* exanthematum nomine declarantur, uti *Sennertus Prax. Med. Lib. V. P. I. Cap.* 2. teſtatur & annotat aut aſſerit, quod appellatio Exanthematum *puſtulis* atque *papulis* in tantum conveniat, in quantum *tubercula* quædam in *cute* conſtituunt; quid vero *papulæ* ſint, non ſatis *accurate* authores deſcribunt & de illarum *vera indole* adhuc inter ſe *diſſentiunt*, ſiquidem quibusdam *generalem*, aliis *ſpecialem* notionem conſtituunt; proinde etiam quidam iterum papulas cum puſtulis *confundunt*, dum easdem *exiliſſimas* puſtulas nuncupant: verior ille erit ſenſus, quod *papulæ* ſint *protuberantiæ* in ſuperficie corporis *non puſtuloſæ*, ſed *ſolidiores* atque *duriores*, qua ratione *Rhod. ad Scribon. n.* 210. *Furunculum* appellavit *Papulam acutam*: miſſa vero hac confuſione quæ paſſim inter *exanthemata*, *ecthymata* &c. intercedit, illud hoc loco aſſeveramus, quod *Purpura Urticata* omnino *exanthematibus* annumerari queat & quidem non aliis, quam *papularibus*; unde affectus papularis eſt, quando videlicet per *papulas* indicato modo intelligimus *tubercula* inter-

dum majora, nonnunquam minora in *ſuperficiem cutis* a
euntia & penetrantia: ubi tamen illa cautela opus eſt,
nimis latè exanthematum titulus extendatur; in quo n
pauci peccarunt, qui quaslibet cutis *decolorationes* exa
thematum notione deſignare volunt; alias *varia* occu
runt *tubercula* ſive *papulares* protuberantiæ, quæ vel à *f*
ctione oriuntur, vel ſubjectis *plethoricis* familiaria ſunt,
tamen propterea *exanthematum* nomine ſignificari n
merentur, cum a *potiori* & *familiori* denominatione *an*
quioribus exanthema dignior & *gravior* affectus audiat,
minime illius appellatio verbis & applicationibus talib
communibus extenuanda ſit: tanto magis vero huic *Purp*
puræ urticatæ Exanthematis prædicatio competit, q
frequentius inter antiquiores *gravioribus* & *intricatiorib*
aut ſolennioribus *cutaneis* efflorescentiis attributa legit
uti paſſim *Hippocrates*, *Galenus*, *Celſus* aliique concili
poſſunt, ad quos etiam *Foeſius* in ſua *œconomia* latius pr
vocat: quemadmodum porro inter *exanthemata*, illa qu
papularia ſunt, præ *reliquis maculatis* & *puſtuloſis* miti
ris aut *benignioris* indolis exiſtunt, ita etiam de *præſen*
hoc affectu ſentiendum eſt, quod *reliquos* affectus ve
exanthematicos benignitatis cujusdam gradu ſuperet; un
neque eundem *malignis* morbis accenſemus.

§. IV.

Si jam circumſpicimus an *præſentis Purpuræ urtic*
tæ aliqualem *ſimilitudinem* inter *veteres* medicos reper
amus, tunc mox in mentem incidit *illa cutanea efflore*
centia cujus *Hippocrates* mentionem facit *Coac. Præno*
text. 564. ſunt vero ἐξανθήματα οἷα τὰ τῶν κωνώπων κεντήματ
efflorescentiæ cutaneæ culicum puncturis ſimiles: æquale
efflorescentiam allegat *Epid. VII. §. 39. de Fullone in ſy*
phrenitico; cujus *corpus velut à culicibus compunctum* era
& §. 41. *text. 31.* de *Pherecyde* dicit, quod *velut culicum mo*
ſus apparuerint ἀναδήγματα, (uti *Welſchius Conſult. med. De*

V

VI. Cur. I. præcipuè *p. 288.* ſeq. talium exanthematum uberiorem mentionem injicit) ſed licet *purpura urticata* quoad *externum* conſpectum *aliquam ſimilitudinem* cum ejusmodi efflorefcentia, quæ *culicum morſus* æquat, habeat, tamen propterea *utrumque* affectum quoad *genuinam* indolem & *eſſentiam* convenire debere, non velimus aſſeverare: ita de alio affectu exanthematico, qui ſimilitudinem cum noſtra purpura urticata habere poſſet, agit *Celſus Lib. V. cap. 28.* ubi de *puſtularum generibus* tractat, de quibus dicit: *earum plura ſunt genera, nam modo circa totum corpus partemve aſpredo quædam fit, ſimilis his puſtulis, quæ ex urtica vel ſudore, naſcuntur: exanthemata græci vocant, eæque modo rubent, modo colorem cutis non excedunt, nonnunquam plures ſimiles varis oriuntur, nonnunquam majores: puſtulæ lividæ ſunt, aut pallidæ, aut nigræ, aut aliter naturali colore mutato; ſubeſtq; illis humor: ubi hæ ruptæ ſunt, infra quaſi exulcerata caro apparet:* videtur quaſi hæc Celſi deſcriptio non *ſuperficiariam* analogiam habeat cum purpura urticata, ſed in eo non levis *defectus* occurrit, quod in eadem *puſtulæ* recenſitæ *deſint*, ſed quod tantum *tuberculum papuloſum* conſtituat, uti in noſtris regionibus *urticarum* & *culicum* puncturæ, aut ictus ab *apibus* & *veſpis* commiſſæ, non æque ordinarie peculiarem *puſtulam* inferunt; magis nobis perplacet *Sennerti* conſenſus, qui *Prax. Med. lib. V. Part. I. cap. 26.* affectum quendam deſcribit, qui *apprime* cum *Purpura urticata* convenit: non indignum erit, ſi ipſa verba viri celebris proferamus: *Tumoris etiam genus eſt, in græcorum & latinorum ſcriptis non obvium, ſed ab arabibus propoſitum, noſtris tamen regionibus etiam non infrequens, quod* ESSERE, SORA & SAE *nominant, cum ſcilicet tubercula parva, ad rubrum vergentia duriuſcula, cum inſigni pruritu ſubito univerſum corpus occupant, non ſecus ac ſi ab apibus, vel veſpis vel culicibus homo demorſus aut urticis percuſſus eſſet: non ita tamen*

 poſt

poſt longum tempus iterum evaneſcunt, nulloque ichore v alia humiditate affluente, cutis priſtinam levitatem & col rem recuperat: conferatur pluribus laudatus author, u etiam allegat, quod *Serapio V. Breviarii cap. 8. duplex huju tumoris genus conſtituat:* addit inſuper in *Prognoſtica* hu jus affectus deductione: *tubercula hæc brevi temporis ſp tio, etiam nulla cura adhibita, ſponte evaneſcunt & non ſu purantur, nullaque humiditas ex iis effluit: & ſi id accid interdum, id potius ratione ſcalpturæ a: ob vehementem pr ritum, qui ægris moleſtus eſt, quam tu. oris accidit:* minu vero cum mente *Sennerti* convenit . ſſertum *Foreſti ol chirurg. Lib. I. obſ. 16. in Scholio:* quando hunc affectum quem Arabes teſte *Menardo Eſſere* ſive *Saire* vocant, cu *Epinictydibus* commiſcet, cui obloquitur laudatus *Senne tus*, quando l. c. dicit: *nonnulli quidem tuberculorum h genus ad Epinyctides Græcorum referunt; verum male; d verſi enim omnino tumores ſunt Epinyctides & Eſſere, cu Epinyctides humorum ex ſe effundant, quod non faciunt Eſſer quæ ſine omni emanante humore evaneſcunt &c.*

§. V.

Inter alias præſentis Purpuræ urticatæ commemo rationes placet *Celeb. Dolæi* teſtimonium producere, qu *in Encyclop. Chirurg. rat. Lib. V. cap. 10.* dicit: *Eſſeræ (quo vocabulum Arabicum eſt & apud Abin Sinam & Serapione legitur) dicuntur etiam ab aliis Saire Pemphinx Bullæ, Am pullæ, Ephantiſmata, Germ.* die Neſſel-Sucht *& ſunt puſtu læ parvæ ſcabiei bullarum inſtar vel ſquamarum eminente ac ſi ab apum ictu fuerint excitatæ: Paracelſus vocat has pu ſtulas ſquamulas pediculares easque ex vaporibus Talci ve cachimiæ deducit, hinc morbum familiariſſimum eſſe metalli foſſoribus ſcribit Tr. de ulcer. & apoſt. cap. 47.* quo ipſo tex tu monſtrat laudatus vir, quod hic affectus non *incognitu* fuerit: neque ſilentio præterire volumus animadverſio nes *Excell. Lochneri* quas in *A. N. C. Cent. I. & II. obſ. 96*

com-

communicat, ſub titulo *de Nova Purpuræ ſpecie* Neſſel-Sucht *dicta*; *an Aſpredo Celſi*; *vel uredo Plinii*, & *Urigo Ve-getii & Apuleji*?, ubi Vir laudatus occupatus eſt circa *de-nominationem* hujus affectus inter *antiquiores* obviam & um ipſius affectus indole *convenientem*. Adhuc remini-cimur certi affectus inter obſervatores occurrentis, qua-em vulgo *Volaticam* vocant, uti talem præcipue deſcribit *Raygerus A. N.C. Dec. I. an. 3. obſ. 286. Bartholinus Act. Haffn. Vol. II. obſ. 112. Sennertus Pr. Med. Lib. V. Part. 3. Sect. 1. cap. Gabelchoverus in Pract. & Wittichius in Promptuar. Me-dico.* Quanquam vero hoc nomine quidam *ſpecialiſſimum* nfantum morbum deſignent, qui *valde rarus* eſſe fertur, de quo *Sennertus* confitetur, quod ipſum nunquam vi-erit, de quo etiam *Raygerus* profitetur, quod *rarius* a-as nec a *multis Practicis*, viſus, aut quantum ipſe ſciat, bſervatus ſit, inſuperque de *Sebizio* teſtetur, quod hunc ffectum in *Speculo ſuo Medicinali Practico Part. VI. cap. 32.* is ſe vidiſſe indicet, quippe qui affectus *eryſipelaceæ* in-olis exiſtit & *cito invadit*, *cito præterit* & *cito repetit*, men hæc præſens Purpura ex hac circumſtantia *repen-næ invaſionis*, *velocis decurſus* & *celerioris recurſus* meri-o *Volaticæ* nomine indicari poſſit, quanquam non illam *ecialiſſimam* morbidam afflictionem denotet, quæ vulgo oc nomine & *charactere* explicatur & à Germanis der lug dicitur; ſiquidem proinde ipſi medici hanc *volati-am* diſtinguunt & *ſimplicem* aliam, alteram *ſcorbuticam* ap-ellant; placuit tamen *in tantum* huic *Purpuræ* etiam hanc *ppellationem* aſſignare, quia in *ſuperficie* corporis, perin-e ac *genuina volatica*, modo *in hac* modo *in alia* regione floreſcit & *volatico* quodam calore, colore & modo de-urrit: quibus ſingulis vero *varia veſtigia* hujus affectus ndicavimus & ſub *diverſa interpretatione*, pro meliori ujus morbi diſcretione & notitia demonſtravimus, ut iquo modo liqueat in quantum ipſe aliquam *ſimilitudi-*

nem

nem aut *ſimulacrum* quoddam *inter veteres* habeat, & quantum ex *genuina* ſua indole diſcerni & explicari deb at; quo loco merito circa *conciliationem* obſervrtionu medicarum *judicium* neceſſarium commendamus, cu non omnes obſervationes ad guſtum & arbitrium n ſtrum conſcriptæ eſſe poſſunt.

§. VI.

Ratione ordinis nunc ad *Hiſtoriam* præſentis affect texendam progredimur & primo loco *frequentiam* huj affectus annotabimus: haud vero negare poſſumus, quo hic morbus *paſſim* ſatis *incognitus* exiſtat, adeoque pro *n viſſimo* habeatur, ſiquidem non ita diu *denuo* innoteſce cepit: interea & *Sennertus* & *Dolæus* ex *antiquioribus* ar bibus medicis illius notitiam & obſervationem der vant: eapropter vero minimè negari poteſt, quod p multa tempora *non ſatis* condignè *inquiſitus* & explicat fuerit; quemadmodum *ſpecialiores* tales efflorescentiæ c taneæ ab *antiquioribus primum* annotatæ & deſcriptæ, *poſ hac* admodum *neglectæ* deprehenduntur: dum illarum *i doles* quoad *ſpecialiorem* ſuam cauſam *non ſtatim* inclar ſcit & laudanda omnino eſt *Sennerti* induſtria: dum mu torum affectuum notitiam *innovavit*: quod vero ulteri hunc affectum attinet, tunc ipſe *non in omni* loco compa ruit & innotuit, ſed tantum *in quibusdam* nationibus o ſervatus fuit, ni denique *cum tempore* in alia loca propa gatus conſtet: & quemadmodum *alii purpurati* morbi i *Saxonia* familiarius & *frequentius* conſpiciuntur, ita *Sen nertus* dicit, quod in *noſtris regionibus non infrequens* ex iſtat hic affectus, quem nos *Purpuram urticatam* vocamu id quod etiam *experientia* abunde comprobat, ſiquide in hoc etiam loco morbus hic bene cognitus eſt, & no modo in *pluribus* individuis oritur, ſed & in *uno eodem que* ſubjecto *aliquoties* invadit, eoque ipſo *purpurata* ſuam *indolem* prodit, quod ſecundum *variationes temp*

ru

rum anni & *tempeſtatum* ſæpius corripiat, qualia exempla *D. D. Præſidi* non modo in *junioribus*, ſed & in *paulo adultioribus* hominibus obtigerunt: quid quod exempla talia occurrunt, ubi hic affectus certis ſubjectis *adeo familiaris* fuit, ut poſt *paulo majorem* corporis commotionem & *exæſtuationem* confeſtim hæc moleſtia occupaverit. Deinde in *Hiſtorica* hujus affectus delineatione notare convenit, quod *certa ætas* ad hunc morbum *magis* accommodata deprehendatur, propterea que ipſe non ita communiter *indiſcretim* omnis ætatis ſubjecta affligat: teſtatur itaque Hiſtoria Practica quod & *facilius* & *familiarius* hic morbus ſubjecta *juniora* invadat, quæ in periodis *infantiæ*, *pueritiæ*, *adoleſcentiæ* & *juventutis* ſunt conſtituta, imprimis vero *primis* ætatum periodis uſitatior eſſe obſervatur; in *valde adultis* tamen hominibus *rariſſime* obtingit: quoad differentiam *ſexus* conſentit porro experientia medica, quod non modo *facilius*, ſed & quod individua *numeroſius ſequioris* ſexus ſubjecta hoc malo afficiantur, utpote quæ præ maſculino ſexu, *reliquo* pustulari *purpurato* affectu frequentius corripiuntur: tanto magis etiam præſens *urticata purpura*, ac reliqua purpura homines & *animo* & *corpore* molliores, *teneriores*, mobiliores & *ſenſibiliores* affligit: quibus ſingulis poſterioribus circumſtantiis ſeſe hic affectus ut *delicatum*, id eſt *ſenſem*, attamen *benignum* comprobat: unde contigit, ut ab ſolo *boni regiminis* uſu patientes cito & perfecte convaluerint, id quod præter laudatum *Sennertum* etiam Schnerus l. c. ſuo teſtimonio confirmat: imo aſſeverans inſuper, quod hic mollis affectus *non melius* percuratur, niſi vel *pauca* vel valde *temperata* remedia adhibeantur.

§. VII.

Proximum erit, quo aliquot notatu dignas circumſtantias in *ſubjecto* illiusque *regimine* recenſeamus, quæ

ad

ad hanc hiſtoricam tractationem ſpectant: teſtatur eni obſervatio Practica quod huic affectui *facilius* & *famili rius* exponantur homines *plethorici*, aut ſuccis *lymphat cis gelatinoſis* valde *abundantes*: in qua circumſtantia it rum hæc *urticata* purpura cum *miliari* convenit: qu quod obſervavit D. D. Præſes, quod *frequentior* & liber lior uſus *lactis*, *lacticiniorum*, decocti luxurioſi *Chocc ola* cum *lacte* parati, ad hunc affectum ejusque *faciliorem* i vaſionem admodum diſpoſuerit: porro experientia d cuit, quod hæc purpura facilius invadat homines de *Sa guineo* Temperamento participantes, ut ſunt *ſanguine phlegmatici*, *ſanguineo-melancholici*, imo etiam *ſanguine cholerici*, utpote qui non modo in *diæta*, ſed & in *regimi negligentiores* exiſtunt variisque *aberrationibus* ſeſe exp nunt: hinc præcipuè obſervatum fuit, quomodo poſt i ſolitam *exæſtuationem* & *frigidioris* auræ admiſſionem h affectus quaſi *primum* ſuum *ſeminium* capeſſiverit & m morabilis eſt caſus, qui ante aliquot annos per literas ſ modo *conſultationis* Gardelegâ tranſcriptus fuit, ubi jun or medicus practicus, hujus affectus nondum ſatis co ſcius, *verno* appropinquante tempore, ſub favore *ſolis horto* ſuo *terram fodiendo* corpus exercebat, ita ut *æſtu ret* & levi *ſudore* perfunderetur, afflavit vero ventus *f gidior*, qui inopinatum *horrorem* excitavit, abhinc in d mum redux factus, confeſtim hoc malo correptus fu ita communiter in ſubjectis, quæ tali purpura invadu tur, talis *impulſus* præcurrit, uti inferius latius deſcri mus: obſervavit etiam D. D. Præſes quomodo *juniores erperæ*, *plethoricæ* & multo uſu juſculorum *pinguium* g linaceorum *aromaticorum*, quæ vulgo die Krafft-Brü vocantur, enutritæ, ſub *delicatiori* & nimis curioſa atq ſcrupuloſa tali ſuſtentatione in hunc affectum delapſæ erint: ſicut D. D. Præſidi etiam talis fœmina conſtat, q poſt duplicem infantis ſui *ablactationem* in hanc purpu

incidit: præcipuè hic affectus *talibus ſubjectis* infenſus eſſe deprehenditur, quæ in *regimine* quoad *temperiem* & moderamen *negligentiorem* vitam degunt & mox *immodicis* aut inconvenientibus *exæſtuationibus*, mox *ſubitaneis refrigeriis* ſeſe ſubmittunt, aut interdum *ſpirituoſorum* liberaliori ingeſtioni indulgent: præterea ad commovendam & excitandam talem afflictionem, præcipue in *diſpoſitis* ſubjectis *certæ tempeſtates* influere & concurrere conſpiciuntur, quales *in genere* illæ ſunt, quæ *purpuratis* affectibus provocandis quadrant, videlicet præcedentes & intercurrentes *ſerenitates* atque calores ſubito *alternantes* cum *frigido humida* tempeſtate, quippe quales alterationes, ob prægreſſæ *liberioris* tranſpirationis inſenſibilis aliarumque evacuationum ordinariarum repentinam immutationem & *perturbationem*, juxta cujusvis hominis *ſpecialiſſimam* mixtionem, diſcretum *temperamentum*, differentem *ætatem*, variantem *diætam* &c. variis *ſpecialiſſimis* humorum *inquinationibus* & ſuperficialibus *cutaneis* efflorescentiis ſive *maculoſis*, ſive *puſtuloſis*, ſive *papularibus* provocandis quadrant.

§. VIII.

Poſteaquam adhuc *generales* circumſtantias ad Hiſtoriam hujus affectus pertinentes præmiſimus, nunc paulo propius accedemus & ipſum affectum ex ſuis *ſignis* atque *characteribus* deſcribemus: mox vero iterum peculiarem & notatu dignam illam circumſtantiam indicamus, quomodo hic morbus ulteriori quodam *phænomeno affinitatem* ſuam cum *purpuratis* affectibus comprobet, dum interdum *ſine febrili* commotione invadit & decurrit, aliquando vero *ſub febris* comitatu progreditur; ex quo liquet, quod *poſterior* ſtatus omnino *gravior* & *moleſtior* inſuperque *ſenſibilior* exiſtat: etenim quando hæc *Purpura urticata* cum *febre* ſubjecta comprehendit, tunc præcurrit leviſſima & breviſſima *horripilatio*, ſine rigore ſuperfi-

ciei corporis ſenſibili aut durabili, hinc mox ſuperveni *obtuſe* dolorifica & *temulenta* capitis perturbatio, mo concurrit inſolitus *calor* è capite ſucceſſive reliquum cor pus pervadens, gradu tamen *mitior*, ni ſubjecta *eminente plethorica* fuerint & ad faciliores *orgaſticas* commotione proniora, aut ni *intenſiores animi* & *corporis* commotione atque *exæſtuationes* præceſſerint, ubi caſus etiam proſtan quomodo *gravior* æſtus conſecutus ſit; quo loco adhu notamus, ſi *inebriationes* aut *ſpirituoſorum* ingeſtiones præ greſſæ fuerint: & accidit aliquando *D. D. Præſidi*, ut illi us curæ committeretur honoratioris familiæ filiola, qua driennis & animo & corpore agilis, præceps & inquieta hæc aliquando æſtivo tempore præter conſuetudinem no cturnis horis potum ingurgitabat, pro qua conſuetudin extinguenda & abroganda geraria noctu cum potum pe teret, huic puellæ ſatis largam quantitatem elixirii Propr Parac. obtulit, unde hæc in tam immanem æſtum incidit ut de infelici eventu adſtantes & domeſtici ſolliciti eſſent prodiit hæc purpura, quæ cum tali intenſiori etiam æſtu feliciter decurrit, quo periculo ſuperato denique famula errorem, cum prædicto Elixirio commiſſum, confeſſæ fu erant: ſimile exemplum contigit in ſtudioſo, natione Anglo, qui immodicæ exoticorum, maxime gallicorum vinorum ingurgitationi indulgebat, hic cum poſt gravem compotationem & inebriationem in hunc affectum inci diſſet, ſub eximio æſtu & multa inquietudine animi at que corporis, ut & concurrente mentis perturbation non ſine vitæ periculo denique evaſit & convaluit. Mis ſis vero pluribus talibus obſervationibus, quæ conſtant notamus, ſi ſine *prævio* tali graviori & *immoderatiori* im pulſu *febris* huic affectui conjungitur, tunc ſub quocun que *modeſto* regimine nihilominus *febrilis* hæc commoti paulo *benignius* progreditur; unde *concurrentia* ſigna fe brilia non adeo *urgentia* ſunt, ni *error* quidam vel præ

cu

currerit, vel concurrerit: adeſt quidem *virium languor*, ſed non ſuſpectus aut eximius; adeſt *appetitus* defectus, ſed non plenarius & abſolutus: adeſt *ſomni* imminutio, ſed non totalis & plenaria, quin potius perturbatio: adeſt *ſiticuloſitas*, ſed lenis & tolerabilis: neque *reſpiratio* admodum *anguſta* eſt, ni ob malum & *inquietum* regimen neceſſariæ *evacuationes* cohibeantur: *urina* eſt intenſior *citrina*, nedum quidem *valde ſaturata*, quæ vero familiarius *turbatur*: non *infrequenter* obſervatum fuit, quod talis *febris* commotio *veſpertinis* horis *acerbior* reddita fuerit, ex quo phænomeno contingere potuit, ut quidam hunc affectum pro *Epinyctidibus* declaraverint, de quibus juxta *Paulum Æginetam Lib. IV. cap. 9.* & *Aetium Tetrabibl. 4. ſerm. 2. c. 61.* conſtat, quod *noctu* hominem *gravius* affligant: quid quod obſervavit in unico hoc morbo decumbentibus, quod ad plures obſervationes extendiſſe videtur, *Dolæus* l. c. quando de hoc affectu ſignificavit, quod febris *tertianæ* inſtar affligere ſoleat: dum dicit: *Eſſeræ & Hydracia carent omni periculo facileque curantur, at facile etiam redeunt; prænunciant tertianam aliquando, & ſunt ut tertiana.*

§. IX.

Aliquando, neque quidem etiam adeo raro hic affectus *absque febre* invadit, dum ſubjecta mox corripit cum inſolita quadam corporis *laſſitudine* & *animi torpore*, moleſtiori *tenſione* in *ſuperficie cutis*, ſuperveniente *ardore* & nimio *pruritu* in *cute*, accedit *irregularis* quædam *inflatio* ſuperficialis, *per momenta* increbeſcens, *faciem*, *nucham* & *pectus* imo etiam alias corporis partes afficiens, quæ quo magis *immoderatis frictionibus* offenditur, eo *citius* augeſcit eoque magis *prurit* & *dolet*; aliquando tales *protuberantiæ* paululum *rubent*; tanto magis, ſi ſubjecta eminentius *plethorica* ſunt, ſi *impetuoſa* commotio præceſſit, & ſi *febris* concurrit, interdum vero à *naturali* colo-

re non diſcrepant: interea hæ irregulares protuberanti *ita cito* accreſcunt, ut *eryſipelacei* quid concurrere com pareat; quidquod *eo usque* hæ inflationes *papulares* au geſcunt, ut in partibus *mollioribus* nimirum in *facie* al quam *deformitatem* inferant: proinde hæc tubercula, quai diu in *ſuperficie* conſpicua ſunt cum moleſto *ardore*, præ ter eximium *pruritum*, conjuncta ſunt, quæ *aliquandiu* i peripheria hærent: interdum per *aliquot* horas *conſpicu* ſunt, mox iterum *evaneſcunt*, poſt aliquod tempus *iterui effloreſcunt*, donec poſt *exiguos* dies penitus decurrant & poſthac *deſinant*; tubercula quoad *magnitudinem* ſunt *ina qualia*, in uno loco *majora* in altero *minora*, ubique ver *urticæ* ictum referunt, in *infantibus* & ſubjectis *laxiori* habitus communiter *majora* evadunt, in reliquis etiam ſa tis magna neque ita plane exilia: ubi *febrilis* commoti concurrit, ibi ſæpe contingit, ut *veſpertinis* horis indie affectus *acerbior* evadat & *papulæ* illæ purpuratæ *magis* ef floreſcant, quæ *diurnis* horis nonnunquam ſub exquiſit *remiſſione* febrilis commotionis vel *evaneſcunt*, vel *mino res* evadunt: tanto magis hæc *veſpertina* exacerbatio ob tingit, quando *catarrhalis* quædam afflictio coincidit: *ne que* ita *diu* tubercula illa *cunctantur*, donec effloreſcan ſed, ſi affectus cum *febrili* motu corripit, mox *altero* ut plurimum *die* eruptio illa contingit, ni gravis *error* in *re gimine* aut *præmatura* medicatione intercurrerit; quod vero *ſine febre* invadat, tunc mox *primo die* papulæ illæ e micant: *neque* etiam poſtea *diu* durant, modo *leniter* tra ctentur, unde poſt *exiguos* dies excurrunt: interim ta men exempla *gravioris* & *longioris* decurſus conſtant; ub affectus periodum *acutæ* febris *ſeptenariam* ſervavit, id quod vero non niſi in *ſingularibus cauſis* & *caſibus* accidit quando hic morbus *ſine febris* conſortio procedit, tun *reliquæ* functiones animales *quantiſper* mutatæ & imminu tæ obſervantur, videlicet adeſt *languor* in membris, *appe*

titu

titus eſt, non quidem penitus abolitus, attamen dejectus & imminutus, *ſomnus* turbulentus, *caput* præterea *leviter temulentum* & *animus* torpidus, *urina* eſt paulo *coloratior*: evenit etiam ut *papularis* illa protuberantia non quidem *exquiſitas puſtulas*, cum *humore* repletas, offerat, interim tamen *aſperior* quaſi redditur affecta ſuperficies, quæ nonnunquam exiliſſimas *ſerpigines* æmulatur: quando hæc impuritas *difficulter* effloreſcit, tunc concurrit aliqualis *anguſtia* in reſpiratione; illud etiam in hoc affecto obtingit, quod *Sennertus l. c.* ſignificat: *ſæpe obſervavi tubercula hæc, dum ægri in calido loco ſunt, tunc emergere & dum frigido aeri ſeſe exponunt, evaneſcere, nunc contra in frigido emergere & in calido evaneſcere*: quæ poſterior circumſtantia præcipue de *nimio* calore facilius intelligi poteſt, ſiquidem ſub nimis *calido* regimine exanthemata minus facile aut legitimè erumpunt, aut ſi *fugitive* emergunt atque emicant, cito iterum *aufugiunt*.

§. X.

Quando hic affectus per *exiguos* dies *duravit*, tunc lenem & *tranquillum* nanciſcitur *exitum*, absque ſingulari alia *ſolenni* & magna evacuatione, interim ſub legitimo & placido hujus affectus decurſu *eſſentialis primaria* huic *purpuræ* competens excretio eſt, ipſa *hæc effloreſcentia*, quæ in *exiliſſimas ſquamulas* ſecedit; altera evacuatio eſt *moderata* & conſtans *diapnoes*, minimè vero eximia & *poſitiva* diaphoreſis: aliquando *ſymptomatica* lenis *diarrhœa* accidit & quidem tunc paulo *facilius*, quando ita affecti ægrotantes vel *negligentius* & laxius *regimen* ſervant, vel quando nimis *frigida potulenta* ingurgitant, aliumque in *diæta* errorem committunt: alias quidem huic purpuræ *alvi occluſio* non familiaris eſt, ita ut excretio hæc communiter *libera* exiſtat: neque adeo ſingularis & ominoſa *pectoris oppreſſio* concurrit, niſi *repente* & inopportune hæc effloreſcentia *retropulſa*, aut in proxima ſua eruptione impedi-

ta

ta fuerit, aut alias paulo *difficilius* ad actualem eruption
pertingat, vel ubi *præter conſuetudinem* alvus occluſa
interdum, ſed non niſi *per accidens*, evenit, ut *hæc* p
pura cum *miliari* illa altera purpura *alternet*, hancque *p*
currat; neque etiam inuſitatum eſt, ut *urticoſa* hæc af
ctio *ſæpius* ſubjecta corripiat, haud tamen *deteriori* ſucc
ſu, niſi *accidentales* quædam complicationes & degene
tiones concurrant; interdum cum hoc affectu *catarrh*
les morbi *complicantur*, prout videlicet *tempeſtates* va
antes concurſant, aut prout *unà* ſubjecta in catarrhales
fectus inclinant: poſt *ſuperatum* hunc morbum *citius*
priſtinam *integritatem* & activitatem ſubjecta revertunt
neque adeo *neceſſe* habent, quo tam *exquiſito* regimini ſe
adſtringant, quando malum hoc præteriit, ac in aliis *gr*
vioribus exanthematicis affectibus fieri debet: illud adhuc ſ
peculiari & reſervata annotatione indicare voluimus, quo
licet *puſtuloſæ* efflorescentiæ huic affectui *haud propriæ* e
iſtant, tamen quaſi ſerpiginoſæ tales evacuationes in ill
ſubjectis eveniant, quibus *cutis* extra ordinem *tenera* & *ſu*
tilis eſt, aut ubi *immoderatiores frictiones* adhibentur: ſi
ut interdum in ſubjectis *tenerioribus* & *ſenſibilioribus* ex
pum ictu aut alia ſubtili ſuperficiali læſione atque morſ
catione *ſerpiginoſæ* tales puſtulæ *pruriginoſæ* efflorescunt
quod vero regionem attinet, in qua papulæ tales uſitatiu
erumpere ſolent, tunc experientia teſtatur, quomodo *ſu*
perior corporis regio illarum invaſioni familiarius pateat
Hæmorrhagiæ narium haud *ſæpe* in hoc affectu ut *ſympto*
matica excretio occurrit, niſi in ægrotante aliqualis *conſue*
tudo ad illam adſit & febrilis commotio inſuper concur
rat: neque etiam faucium incommoda ſive *aphthodea*, ſive
anginodea, in legitimo decurſu præſentis affectus concur
ſant, niſi plane aliæ circumſtantiæ coincidant: interim
quoad *cuticulæ* futuram *ſeceſſionem*, *ſquamularum* inſta
contingentem, hic affectus aliquid *analogi* cum *eryſipela*
cei.

afflictionibus habet, in quibus ſimilis *ſubtilis ſeceſſio* erficialis evenire ſolet, de qua in vernacula eloquun-, man häute ſich nach der Kranckheit, oder man bekomme eine e Haut: illud etiam denique non reticendum eſt, quod erdum ſub *difficiliori* harum papularum efflorescentia, ob immodeſtè *retropulſam* talem efflorescentiam *ſpaſti-* quædam ſtricturæ particulares in *ſuperioribus* corporis ionibus evenerint; ſicut de ejusmodi *ſiniſtris* eventibus x plura dicturi.

§. XI.

Et quemadmodum hæ principaliores & numeroſio- circumſtantiæ & animadverſiones fuerunt, quæ ad *Di-oſin* præſentis affectus ſpectant, ita in juſto ordine ad *gnoſticam* illius explicationem progrediemur: eſt ita- e hic affectus inter morbos *purpuratos benigniſſimus*, ſine ntagio procedens, adeoque in legitimo ſuo ſtatu *leniter* adit, *moderate* progreditur & *benigne* excurrit, hinc *relictus* & cum *modeſto* regimine tractatus aliquando *ci-* *medicamentorum* uſum optime & efficaciſſime decurrit: ando vero hunc affectum *multus æſtus* comitatur, *alvus* de *adſtricta* & *pectus* admodum *oppreſſum* eſt, *malum* præ- indicium, dum in tali ſtatu affectus *acerbior* exiſtit: re- nte & immoderatè *ſuppreſſæ* papulæ non modo *graves an-ſtias* præcordiales, ſed & *ſuſpectos* alvi fluxus, majores tus, graviores *virium* dejectiones & *inquietudines* cauſan- r, unde etiam periculoſiorem eventum involvunt: ne- e adeo bonum eſt indicium, ſi hic affectus *ultra triduum* t *quatriduum* durat, quia utplurimum graviores *implica-nes* & *febriles* concurſus denotat: *diarrhœa lenior* hunc ectum non turbat, ſi vero *immoderatior* fuerit, tunc *tur-s* dat: *vomitus* tempeſtivi & interdum etiam *bilioſi*, ſi *mo-rati* ſunt, non modo *nihil* nocent, ſed affectum quantiſ- r *ſublevant*, cum qua obſervatione connectimus *Senner-* annotationem, quando dicit: *Interdum Eſſere bilioſas fe-*

 bres

bres antecedunt: quo magis itaque *bilioſum* incitament cum hoc affectu concurrit, eo *gravior* exiſtit ſtatus mor ſiquidem ex omni *alia complicatione* hic affectus *acerb* redditur, quod etiam valet de *catarrhalium* morborum *c curſu*, qui in hac purpura conſpicitur: majores & long res *horripilationes* in hoc morbo ſuſpectæ ſunt, melius ſi *deſunt*, quoniam non tam *eximius febrilis* concurſus n tuendus eſt, neque ita *difficilis* redditur efflorescentia n ceſſaria & tempeſtiva papularum: ex *immoderatis* fricti nibus expectandæ ſunt *dolorificæ* excoriationes & in ſub ctis *humidis* diuturnæ *manationes* aut ſuperficiales *ſerpi noſæ* exulcerationes; eo *deterior* vero redditur ſtatus *poſt* lem excoriationem, ſi ſubjecta multum de *cholerico* temp ramento participant, aut aliqua humorum *dyſcraſia* lab rant: frequentes & validi concurſus *ſpaſmorum*, in h morbo non ſunt bonæ notæ: *benignius* & remiſſius affect decurrit, ſi ſpaſmi illi *deſunt:* quando hæc purpura *fr quentius* ſubjecta corripit, tunc indicat communem & *r dicalem* maſſæ ſanguineæ inquinationem: ſiquidem h *purpuratorum* affectuum *indoles* eſt, ut communiter *ſemi um* quoddam in ſanguinis latifundio atque maſſa reli quant; quo magis ſubjecta ſanguine *abundant* & quo fa lius atque frequentius hæc *plethora* particularibus intenſi ribus *commotionibus* obnoxia fuit, eo *facilius* non modo *f brilis* commotio hunc affectum comitatur, ſed & eo *gra us* hoc morbo decumbunt, eoque facilius etiam *hæmorrh gica* molimina concurrunt: alvi *frequens* obſtipatio, q poſt hunc affectum ſuperatum *continuat*, diſponit ad *cit rem* præſentis purpuræ *recurſum*, aut ad *miliaris* purpu geneſin: quas ſingulas animadverſiones in *Prognoſtica* h jus affectus deductione commendare lubuit.

§. XII.

Miſſa jam Hiſtorica præſentis affectus explicatio ad *Pathologicam* illius deductionem proximo ordine p

g

edimur, in qua mox indicamus, quod hæc ſuperficialis floreſcentia *non fortuitò*, aut ex nudo quodam accidenti, d ex *ſalutari & rationali* naturæ conſilio & directorio flu-, dum *nocivas* & *impuras* materias amovet, à *nobilioribus ignobiliores* partes transfert, adeoque corpus *repurgat* & in integritate ſua conſervat; etenim nobis nimis *imper-ctus* atque *crudus* videtur ille conceptus, quaſi heteroge-itates tales *materialem* & *figurativam* proportionem & *lationem* erga *porulos* cutis habeant, ut in iisdem detineri, ccludi & *incarcerari debeant*, quæ opinio *Carteſianis* aſſer-; reſpondet, uti *Dolæus* de Medicis Carteſianis dicit, quod nc affectum *excitari velint a lympha multis particulis angu-ribus mucronatis referta, in plurimis glandulis cutaneis hæ-nte &c.* circa quam *imaginationem* omnino mirari ſubit, r *mucrones* illi angulares æque in *ſuperficie cutis* capten-r, cum in *intimioribus* vaſis & membranis longe *tenerio-s* poruli dentur, in quibus hi *ramuli implicari* queant; iare nobis hæc aſſertio admodum *comica* videtur, ſiqui-m non facilè ex cauſis *merè phyſicis* demonſtratio & rela-o ſolida ſuppeditari poteſt, cur hæc materia impura *ab ra* & ex latifundio humorum *in ſuperficiem* corporis ſe-natur: hinc noſtram mentem declaravimus, quod *trans-io* hujus *impuræ* materiæ ex *intimis* & penetralibus corpo- in *extremam ignobiliorem* regionem, non *corpori*, non nplicibus cauſis *phyſicis*, neque *diſpoſitioni* & *configuratio-* corporis, ſed *naturæ*, tanquam principio *immateriali* & *ionali* competat: hæc enim natura inter tot ſui corporis ricula atque viciſſitudines, cui variæ *ſpecies* tam corru-onum, quam materiarum & cauſarum corruptionem ovocantium imminent, tam accurato & *proportionato* a- illa communiter operatur, quæ corporis *ſalubritati* adrant, ut non niſi per meram *ſuppoſitionem* talis *ſalutaris* io *corpori* imputari queat, cum contra per *evidentem de-nſtrationem* in Pathologia medica talis functio ex ſince-

D 2 ro

ro fundamento atque nexu nulli alteri cauſæ, quam *na*
ræ adſcribi queat debeatque: etenim *noxiam* cauſam & *p*
nicioſum effectum *à ſubjecto* extreme *corruptibili*, in quo
la aptitudo & *neceſſitas* adeſt *ſe-ipſum* ſalvandi & defende
avertere ac *ſeparare* & quidem à regionibus & partibus *i*
rioribus, tenerioribus, ad vitales uſus *dignioribus*, utili
bus & *mollioribus* in partes *externas* & *ignobiles* minus
relativè dignas, an non talis actus *rationalibus* directo
adſcribendus ſit, facile judicari poteſt; ob id etiam t
impuritates, quæ quidem *commodè* in *intimioribus* cor
ris partibus ſubſiſtere *poſſent*, contra omnem *neceſſita*
phyſicam & *mechanicam* in *externam* ſuperficiem depon
tur, qualis eliminatio proinde corpori *abſolutè* ſalutaris
ut ita ex omni conſideratione demonſtratio hæc *lucul*
& *rationalis* exiſtat, quod videlicet *excretio* in hac *purp*
urticata naturæ actus ſit, neque *à corpore* neque *à mate*
peccantis *qualitate efficienter* pendeat, dum ſimplex
connexio intercedit, quod mediante hac excretione c
pus *ægrotum ſalvetur*, purgetur & *curetur*.

§. XIII.

Quod vero *objectum materiale* hujus affectus ſive *m*
teriam peccantem attinet, tunc illa *in genere* ſeſe non ali
ac *impuram* & *heterogeneam* probat, tum ratione *geneſ*
tum ratione *effectus* ſui, atque *tractationis*: quod enim
lius *genealogiam* attinet, tunc eadem ex variis *talibus* ca
provenire obſervatur, quæ corporis *integritati* contr
antur, adeoque ad *morbidas* cauſas excitandas quadra
ſunt vero tales cauſæ *utplurimum externæ*, velut *aër impu*
& tempeſtates, quæ *neceſſarias* & *ſalutares* excretiones
pediunt, immoderatæ *commotiones* corporis, quæ ad va
ſubtiles materias *ſalino-ſulphureas*, *fermentativo-orgaſt*
generandas contribuunt, ingeſtiones ſubjectorum *im*
riorum & ex diverſis *ſpecificis* impuritatibus conſtanti
copioſiores commixtiones & affuſiones *bilioſorum* re

n

mentorum intra *maſſam ſanguineam*, aut *inſufficientes* illorum excretiones & *uberiores* coacervationes; ex quibus ſingulis cauſis & occaſionibus, quotquot ad *purpuræ* provocationem diſpoſuiſſe & influxiſſe obſervatæ ſunt, minime *bona*, ſed *mixtioni* animali admodum *pernicioſa* materia ortum trahit: quod deinde hujus materiæ *effectum* concernit, tunc *primarius* eſt, quod maſſam humorum *utilium* & purorum *inquinet* eidemque partim *malam craſin*, partim *malam conſiſtentiam* conciliet, adeoque eandem ad *futuram* funeſtam corruptionem *præparet*: deinde vero *ſolidas* etiam partes inficit & ægre afficit; enim vero ſi *diutius* in humoribus oberrat & perſiſtit, tunc *acrem* aliquam qualitatem nanciſcitur & *teneriores* partes ægrè afficit atque irritat, unde etiam teneram *cuticulam*, quam in ſuperficie contingit, ita ſubtiliter depravat atque *roſivo* effectu divellit, ut poſthac *ſquamularum* inſtar ſecedat: proindè etiam in *papulis* illis ſuperficialibus obhæreſcens talis materia teneram cutis *nervoſam* texturam ita *ſubtiliter* & efficaciter offendit, ut inſignem *pruritum* excitet, id quod tanto certius *tunc* evenit, quando hæc peccans materia nunc *ſeorſim collecta* & ſequeſtrata eſt, neque *cum aliis* confluentibus humoribus *mucilaginoſis*, *aquoſis* & lymphaticis diluitur & *temperatur*; quare materia illa in *internis* partibus haud ſimilem pruritum cauſatur; quo loco *Hippocratis* textum *in Vet. Med.* §. 24. & 25. conciliamus, quo ſignificat: *ineſt in homine & amarum & ſalſum & dulce & acidum & acerbum & fluidum & alia infinita omnigenas facultates habentia, copiamque ac robur: atque hæc quidem mixta ac inter ſe temperata neque conſpicua ſunt, neque hominem lædunt, ubi vero quid horum ſecretum fuerit, atque ipſum in ſe ipſo fuerit, tunc & conſpicuum eſt & hominem lædit:* quid quod evenit etiam, ut, ſi tales ſubtiles materiæ impuræ admodumque mobiles in *intimiorem* cutis ſuperficiem transvehuntur, tunc acceſſus *aëris*, aut *tepidior* gradus caloris tantum efficiant, quo

eædem ad *faciliorem* ſuum motum *fermentativo-orgaſtic*
perveniant, qui ſub prægreſſo *majori* calore intrinſec
tamdiu impeditus fuit: ex quo iterum liquet, quod eff
ctus hujus materiæ *variis modis* pravus ſit: quod deniq
tractationem illam reſpicit, quæ circa materiam *peccante*
in hoc affectu verſatur, tunc nullus *ſimplicior*, compendi
ſior & *ſalubrior* actus obſervari poteſt, quam ubi *prava* hæ
materia *ſine mora* eliminatur propterea que in *externam*
gnobiliorem corporis regionem deponitur; qua proind
remota, acquieſcit tunc natura, cum *ſalutarem* finem im
petraverit; quodſi vero hæc materia ſimul & ſemel atqu
immoderate *retropulſa* fuerit, neque *mox* denuo elimin
tur, tunc perinde *nocivos* effectus poſt ſe ducit.

§. XIV.

Et ſicut hæc *generalis* eſt, hujus materiæ qualitas, i
ſuffecerit nobis idipſum ex *indubia* obſervatione & *Hiſt*
ria Practica noſſe, quod videlicet hanc materiam *natur*
humana tali modo eliminet, neque *impetuoſa* methodo
tatur, ſed illam *leniori* commotione in *ſuperficiem* corpori
deponat: videtur verò nobis admodum *ambiguus*, atqu
fruſtraneus labor eſſe, quando medici adeo rigorosè *ætio*
logiam phyſicam in hoc & ſimili negotio inculcare volunt
adeoque de exploranda *eſſentia* & materiali conditione va
de operoſi & ſoliciti ſunt, ita enim modo accuſatur *ſalſe*
nitroſa, & quidem juxta *Galenicos*, modo *aciditas vitriolic*
ſecundum *Paracelſiſtas*, qui imprimis effluvia & *fumos me*
tallorum carpunt & invehunt, modo juxta *Williſium* humo
acidus genericus *in lympha* declamatur, &c. quando ver
hæc materia ad heterogeneas & *excrementitias* referend
eſt, uti modo demonſtravimus, ita non niſi in genere a
ſerere & demonſtrare poſſumus, quod *ſalino - ſulphure*
indolis exiſtat; in quo vero hæc *ſpecifica* cauſa & rati
phyſica hæreat, cur *hæc* materia, non ſit materia *petechi*
rum, *variolarum*, *morbillorum* &c. nondum *condignè* d
mo

ionſtratum *fuit*, neque etiam *perſpicuè* demonſtrari *pot-*
ſt, quoniam nos in *phyſica* doctrina hæ *ſpecificæ* qualitates
aldè latent: in quo negotio *rectè* ſane proceſſit laudatus *Sen-*
ertus, qui *non diu* circa cauſalem præſentis affectus expli-
ationem, in materiis per *eſſentias* & *ſpecificas* qualitates in-
elligendis, operoſus fuit, ſed ad *phænomena* diverſa ani-
num direxit & ex *diverſitate effectuum* ad *generalem diffe-*
entiam cauſarum *materialium* argumentatus eſt: ſicut *di-*
erſæ ſpecies venenorum & philtrorum, ita dictorum, *di-*
erſos effectus implicant: quapropter etiam *natura* huma-
a ſecundum *differentias* materiarum & harum *variantes*
ficacias in *diverſos* humores aut diſcrepantes effectus, i-
ſam *excretionem* mutare ſolet: illud tamen in diſquiſitione
ujus materiæ è diverſis circumſtantiis judicari poteſt,
uod *pernicioſus* illius effectus *primario* in ſubtilem & ma-
ori gradu *pinguem lympham* obſervetur, id quod *varia phæ-*
omena & plurima quidem ex *Hiſtoria* morbi petita com-
robant, è quibus aliquot recenſebimus: 1) hic affectus fa-
iliarior eſt, *huic ætati*, & 2) *temperamento*, ubi laudabilis
ec lympha in majori quantitate occurrit: 3) *facilius illis* ſub-
ctis evenit, quæ in *pinguiori diæta* vivunt, & quæ 4) ſub-
ide *eminenter plethorica* ſunt, quibus ſatis *larga* hujus lym-
hæ ubertas præſto eſt: 5) ipſa *lympha* maxime *habilis* ille
umor eſt, in quem ob *gelatinoſam* ſuam indolem *ſubtiles*
æ materiæ *ſalino-ſulphureæ* ſeſe *innectunt*: unde 6) ipſa
cretio in hac purpuræ *ſpecie* ejus *indolis* eſt, ut ſubtilis ta-
; *lympha* intimius in *ſuperficiem cutis* dimittatur & con-
ratur, quid quod 7) per modum *eryſipelaceæ* commotio-
s tractetur, adeoque 8) tam prompte, ob *diſcretam* lym-
æ *mobilitatem*, retineatur & *reprimatur*, iterumque 9)
lymphæ perpetuum *commeatum* in *ſuperficiem* corporis,
transferatur & dirigatur: ſed 10) præterea totus affectus
hujus lymphæ *majorem* mobilitatem, adeo *delicatus* eſt,
facile exacerbari & per paululum *calidiora* remedia exa-
ſpe-

ſperari queat: 11) quare remedia *lymphæ dyſcraſiam* pra
ſervantia & 12] viciſſim *lymphæ impuritatem* repurgantia
hoc affectu admodum *proficua* exiſtunt: minime tamen
hoc affectu lymphæ *craſſitiem* & *tenacem* conſiſtentiam p
primaria ad morbum hunc *diſponente* cauſa accuſamu
quin potius *vitiatam craſin* lymphæ pro *principali* præſent
morbi cauſa habemus.

§. XV.

Quod vero natura humana *aliquando* hanc materia
peccantem *febrilibus* commotionibus proſequatur, *var*
cauſæ eſſe obſervantur: vel enim 1) ipſa *materia* pecca
deterioris indolis eſt, quæ *mixtioni* animali *citius* & *gravi*
damnum minatur, ut propterea *efficacioribus* motibus
ſolennioribus apparatibus eadem expellatur: vel 2) *præcu*
rerunt impetuoſiores cauſæ *impulſivæ*, quæ *majorem* ſangu
nis commotionem excitarunt, ut ex hoc impulſu *excita*
natura, poſthac præſentem affectum *febrili* motu & ſch
mate continuet: vel 3) adeſt in ſubjecto ægrotante *exim*
us plethoræ gradus, qui *genericam* cauſam ſubminiſtrat, qu
natura ad *febriles* commotiones excitandas *promptius* ſe a
cingat, dum *extraordinarium* quendam *alium* actum aggr
ditur, ſub quo una *moleſtæ* plethoræ imminutionem
conſumptionem ſuſcipit; quo tanto magis 4) contribuit
antehac eadem natura *facilioribus* & intimioribus pleth
ræ *commotionibus* adſueta fuit, aut ſi 5) in *primo* hujus aff
ctus limine *calida*, ſudorifera, & *acria* bezoardica remed
oblata fuere, vel ſi 6) affectus *catarrhales* complicantur,
7) *ejusmodi tempeſtates* incidunt, quæ *externâ* cauſan
ratione ad *febrium* irritamentum ſpectant, vel ſi 8) m
in *primis initiis* incongrua *regimina* conjunguntur quæ
repentinas & *immoderatas* ſanguinis *turgefactorias* comm
tiones contribuunt; 9) & ſi in *reliqua* maſſa ſanguinea
pioſior confluxus materiæ communis *ſulphureo - климиoſæ*
gaſtricæ adeſt. Excurrit vero talis affectus *duplici* neceſſa

ſalutari excretionis *ſpecie: prima* & *primaria* eſt illa ipſa
floreſcentia *ſuperficialis*, quando ſubtilior lympha *parti-*
laribus & numeroſis talibus *papulis* intra *cutem* per *conge-*
ſtorium motum dimittitur, modo iterum *reſorbetur*, mo-
o denuo *eò* transfertur, donec *ſubtilior* hæc heterogenea
ateria ſucceſſivè & placidè tranſpiret, quæ contra fortius
immoderatius impulſa, ob diſcretam ſuam *mobilitatem* i-
rum in humorum *maſſam* recidit, ut propterea protube-
ntiæ illæ ſuperficiales *evaneſcant*: inde contingit, ut ſub
idiori ſuperficiei corporis *conſtrictoria* occluſione & *in-*
niori atque firmiori materiæ peccantis *immixtione* in mas-
n humorum, denique *periculoſi* & pernicioſi effectus &
entus inſequantur: *altera excretio*, perinde admodum
ceſſaria, eſt *diapnoes* ſive moderatiſſima *diaphoreſis*, con-
ns tamen & lenis, qua mediante eadem peccans materia,
ulo *liberius* & extra alterius humoris *nexum* in maſſa ſan-
inis fluctuans *ſucceſſivè* eliminatur: & dum hæc materia
rtim per *auctiorem toni* gradum in ſuperficiem corporis
geritur, partim in eadem *aliquandiu* detinetur, propter-
illæ *moleſtæ ſenſationes tenſoriæ*, oppletoriæ, tractoriæ,
tenſoriæ, diſtenſoriæ & *pruriginoſæ* hunc affectum co-
tantur: quoniam etiam eò ipſo natura humana in *extra-*
dinario quodam negotio *ſalutari* & neceſſario admini-
ando occupata eſt, propterea in *ordinariis quibusdam*
nctionibus *moralibus* æque ac *animalibus*, hoc tempore
n adeo neceſſariis, *quantiſper* languet, donec efficaciter
ſoluto hoc *extraordinario* officio ad *priſtinas* vegetas vires
ordinarias functiones *revertatur*: quod vero hic affectus
breviori termino abſolvi poſſit, teſtimonium offert, quod
genere in hoc affectu materia *non contagioſa* &, ut vulgo
cunt, *maligna* ſed beniguioris conditionis ſit, niſi per
cidens ex *aliarum* materiarum commixtione *deterioris*
dolis fiat.

§. XVI.

Et cum ſubjecta *junioris* ætatis de *pinguiori* tali lympha

 ma-

gis participent, ita ad *exanthematicos* tales affectus *p*
puloſos & *puſtuloſos* ſubeundos magis apta exiſtunt: qu
quod evenit, ut talis materia peccans *ſpecialioris* eſſentiæ,
ficaciæ & conſtitutionis ex ipſa *diſcreta* hominum *mixtio*
oriatur: hinc differentia *ætatis*, *ſexus*, *temperamenti*, *di*
tæ, *climatis*, *aëris*, &c. ad *diverſas* humorum *inquinatio*
& *exanthematum* geneſes contribuit; quare aſſeveramu
quod ex *ejusmodi* craſi humorum, cum *pinguiori* lymp
copioſius impræg natorum, *fortius* impulſa & *intimius d*
ſoluta talis materia *ſalino-ſulphurea*, *fermentativo-orgaſti*
generetur, quæ poſthac *pinguiori* illi lymphæ facilius *a*
hæreſcit & illius *craſin* atque *conſiſtentiam* eximie altera
quapropter inter *antecedentes* cauſas ad hunc affectum *di*
ponentes merito referre debemus, *immoderatas* commoti
nes & *exæſtuationes* corporis, impetuoſas *ſpumefactori*
exagitationes *ſanguinis*, undecunque provocatas: ſed eo
pſo vero *minimè* negamus, quod *ab extra* interdum *ſpecia*
ores tales *impuritates materiales*, quæ in *exanthematum* fo
ma iterum expelluntur, intra corpus vivum communice
tur, ſive eædem *ex aëre* inquinato, ſive *aqua* inſalubri
impura, ſive alibi proveniant: quodſi etiam natura hum
na *ſine fervore*, ſed cum *lenitate* & tranquillitate, nihil e
iam immodeſtius *commota* & exacerbata, negotia ſua a
miniſtret, tunc *ſine febrili* impetu præſentem affectum pe
petrat & cum *lenitate* optime & efficaciſſime abſolvit: qu
vero hanc *peccantem* materiam melius & *intimius* in ſuper
ciem corporis transferre poſſit, tunc per modum alicuj
præparationis in *primis initiis* moderate & *ſubtiliter* eande
ſuperficiem *conſtringit*, quo *pori* ab omni *inhærente* & im
pedimenta quædam inferente materia *liberentur* & repu
gentur: propterea lenis, levis & brevis illa *horripilatio*, qu
præcurrit *conſectarium* hujus ſuperficialis conſtriction
eſt: & dum materia peccans non ita *extreme* prava eſt, pr
pterea haud *ſubitaneam* noxam infert; unde *viſcera inter*
nı

on occluduntur, quoniam ab *affluxione* hujus materiæ
on tam *repentina* & *extrema* pericula metuenda ſunt: qua-
alvina excretio continuat, quid quod interdum accidit,
, ſi ſub hoc affectu in *primis regionibus* quædam *inpurita-*
latent & hærent, eædem per *diarrhœam* eliminentur,
quam *ſuſcipiendam* eo magis contribuit *retrolapſio* mate-
e peccantis in *interiores* corporis regiones, quæ *ſtimuli*
co inſervit, quo natura non modo *præſentem* primarum
arum impuritatem, ſed & *confluentem* hanc materiam *ſpe-*
lem, cum tenui *muco* involutam, *copioſius* & efficacius ex-
rnat: eliminatur vero uſitatius in tali *ſuperficiei* corporis
gione, ad quam *ordinariè* lympha *copioſius* affluit, quare
capite, *collo* & *pectore* tales *papuloſæ* protuberantiæ *fre-*
entius conſpiciuntur; unde etiam caput *compatitur* ob
ioſiorem humorum affluxionem & *congeſtionem*, propter-
que *temulenta* moleſtia affligit; eapropter etiam *pectus*
ſentit, dum ſub *intenſiori ſtrictura* vel *retroceſſioni* harum
pularum *oppoſita*, vel ad *promovendam effloreſcentiam* ta-
n, *difficilius* ſuccedentem, ſuſcepta, *difficultas* reſpiran-
aut *oppreſſio cardialgica* affligit: quibus ipſis etiam præ-
ntem *Pathologicam* conſiderationem obſignamus, dum
n modo *principaliora* fundamenta reſpectuum *cauſalium*,
d & *ſpecialiores* quasdam animadverſiones ad pathologi-
n medicam *præſentis* affectus ſpectantes, commendavi-
us, explicavimus & ad *Hiſtoriam morbi* condigne applica-
mus.

§. XVII.

Ultima ſupereſt & illa quidem *Practica* præſentis affe-
us explicatio, quam pro conſueto more ita commenda-
nus, ut *primo* indicemus quid huic affectui *obeſſe*, dein-
verò quid ipſi *prodeſſe* ſoleat; ob id quoad priorem de-
ctionem omnis *vehemens* & *immoderata* medicatio in hoc
ectu nocet: neque *directe* ad hunc morbum *V. Sio* con-
cit, quæ cum *cauſam* non tollat, rectius omittitur, præ-
mis cum ſæpe neque *congrua* ætas, neque *gravitas* affe-

ctus extraordinarium tale auxilium indicet: quod enim *o*
gaſmi in ſanguine *mitigationem* attinet, tunc non æque *h*
evacuatione indigemus, quæ uſitatius quosvis affectus *e*
anthematicos facilius *turbat*, quam *levat:* nocent omn
purgationes ſive curatoriè ſive præſervatoriè inſtituantu
quotquot cum ſenſibili *ſtimulo* operantur: præterea ad cu
ram hujus affectus minime quadrant *fortiora diaphoreti*
aut concentrata *balſamica*, exotica, ſic dicta *mundificanti*
myrrhata, *acria*, *ſubtilia*, valde ſulphurata, oleoſa *deſtillat*
ſpirituoſa, communia reſolventia & *volatilia* remedia, qu
lia in congruis ſubjectis ejus *efficaciæ* ſunt, ut affectum hu
provocent, uti ſuperius talem caſum allegavimus, quomod
per uſum *Elixirii P. P.* hæc purpura commota fuerit; u
ſimilis caſus *D. D. Præſidi* obtigit, quomodo ſtudioſus qu
dam per uſum *ſpiritus volatilis oleoſi* hunc affectum ſibi con
traxerit: nocent præterea omnia *regimina æſtuoſa* vald
commoventia, ſudorem *aquoſum* urgentia: porro abſint re
media *refrigerantia*, *adſtringentia*, *valde incraſſantia*; ne
que etiam *mercurialia* remedia & *ſulphuris* uſus in hoc a
fectu conveniunt aut proficiunt; proinde *lignoſa* medica
menta, quamvis vulgo ad *dyſcraſiam* ſanguinis corrigen
dam eximiis exornentur laudibus, tamen in hoc morb
nullam *ſingularem* utilitatem afferunt, quin potius ad *ma*
jorem ſanguinis commotionem excitandam conferunt: *a*
cidulæ potentiores neque curatorio neque præſervatori
ſcopo in purpurato hoc affectu conducunt: neque etian
liberalior nedum *largior acidorum* ſubjectorum uſus conce
dendus eſt; nocent *narcotica* remedia, quid quod multun
officit *negligens* & *refrigerans* regimen: porro *multiplex* re
mediorum ingeſtio & frequens *variatio* præſentem affe
ctum valde turbat: nocent *balnea frigida*, vel *ſulphurat*
vel *adſtringentia*, vel *lixiviata*: abſint topici uſus calcareo
rum *ſaturninorum* & quorumvis *repellentium* & repente *ex*
ſiccantium: abſtinendum eſt à *topico mercurialium* uſu & ſin

gu

ılorum illorum applicatione, quotquot vulgo *coſmetico-*
ım encomium gerunt; unde recte *Sennertus* dicit, quod
ɔpicorum uſus *plerumque* neceſſarius *haud* ſit: neque et-
m *unguenta* & *linimenta* communia proſunt, quid quod o-
ınia *repente exſiccantia* aut *ſimpliciter repellentia* in ſimplici
ɔc affectu evitentur; quemadmodum etiam *interne* omnia
'a ſubjecta nocent quæ *primas regiones* inquinant & *fer-*
entativos motus augent, unde periti artifices ab omnium
lorum ſubjectorum ingeſtione in talibus ſuperficialibus
floreſcentiis dehortantur, quæ vel in primis viis vel in
ıaſſa ſanguinea cum *billioſa* ſubſtantia *acrius* & efficacius
nfermentant, ut ſunt *valde dulcia* & *pinguia* frixa, impri-
ıis *axungia porcina* & vervecina: denique *antiſcorbutica*
:media *acriora* & *concentratiora* juxta *communem* & *libera-*
m uſum, huic affectui *non facile* ordinanda ſunt, licet e-
lem tamen *parcius* adhibita, *non penitus* rejici queant.

§. XVIII.

Ad *Poſitivam* Purpuræ Urticatæ *curam* nunc progre-
imur & ſignificabimus *primo* quid *curatorie* in hoc affe-
u agendum ſit, *deinde* quomodo *præſervatio* inſtitui &
lminiſtrari debeat: Ipſa *cura* cum magna *modeſtia* ſuſci-
ienda & perficienda eſt, nam quo *lenius* hic affectus tra-
:atur, eo *ſecurior* eoque *facilior* erit tota medicatio & vi-
:everſa: in *initio* itaque affectus, quando in ſubjectis præ-
ımitur *impuritas* in *primis viis*, aut quando alvus *ſegnior*
ſt præſtat *leniſſimum laxans* remedium ordinare quo *Rha-*
ırina & *Tamarindinata* remedia proſunt, vel *abſente* fe-
re in ſubjectis non valde *puſillis* pillulæ conveniunt, ex
xtracto *Fumariæ*, *Cochleariæ*, *pimp. alb. cent. min. Gum. am-*
ɔniac. Succin. præp. thereb. & *extr. panchym. Croll.* cum ex-
ɡuis granis *trochiſcorum de agarico* paratæ: porro condu-
ınt remedia partim *materiam* peccantem in *humoribus*
:mperantia & *involventia*, partim *evacuantia*: prioris
aſſis vix meliora ſunt, quam ſimpliciora & *teneriora ab-*

 ſor-

ſorbentia, vel *Terrea* talia ſubjecta cum temperatis *acid*
ſaturata, quæ ſub concurſu *febrilium* & *orgaſticarum* con
motionum utiliter cum *coralliis rubris* præparatis & exigu
is *Nitri* granis miſceri poſſunt; & talis pulvis in parca quan
titate bis aut ter per diem exhiberi poteſt: præterea in *te*
nellulis ætatibus ad temperandam & abſtergendam *acriore*
bilioſam ſulphuream ſubſtantiam tam in *primis regionib*
præſentem, quam in *humoribus* confluentem prodeſt *Cry*
ſtallus montana præparata prioribus pulvillis conjuncta: i
adultioribus ſubjectis non modo paulo *frequentior Nitri* u
ſus, (modo non valde largus aut exceſſivus ſit,) ſed & *Lapi*
dis prunellæ commixtio proficit, qualia ſalia *ardorem* & *pru*
ritum angentem & urgentem leniunt & temperant: præ
terea mitigante hoc effectu proſunt *decocta mucilagineſa* &
extra febrem, *gelatinoſa*, ut & dilutiora *emulſiva*, non qui
dem è ſeminibus *refrigerantibus*, ſed neque etiam è *larg*
pinguium nucleorum copia paranda; proſunt etiam deco
cta è *Rad. Cichorii*, *Scorzoner. Apii*, *Bardan. herb. ſcor*
fœnic. chærefol. veronicæ Sem. Petroſel. Carv. Horde
excortic. Cinnam. Paſſul. maj. conficienda: Quod vero *eva*
cuationis promotionem attinet, tunc ad *diapnoen* illam in
ducendam & conſervandam cura dirigenda eſt: & huc non
niſi *mitiora* & leniora ſic dicta *Bezoardica* quadrant, und
recte ſæpè laudatus *Lochnerus* l. c. profitetur, quod hoc *ma*
lum blandioribus alexipharmacis cedat; ſatisfaciunt itaqu
huic ſcopo vel ſola *diaphoretica fixa* & exigua *antimonii di*
aphoretici grana prædictis pulveribus ſociata: conferun
proinde aliquam utilitatem *potiunculæ* ex *aquis* puris *deſti*
latis, neque cum *empyrevmate*, ſub deſtillatione minus pro
vida, inquinatis, & *abſorbentibus* remediis compoſitæ, v
g. ex *aquis Plantag. ſcabioſ. fl. Sambuc. Galeg. C. B.* c
cul. 69. c. acet. Citr. Corall. rubr. ppt. antimon. diaphor. &c. v
ſi *febris deeſt* admitti poſſunt *Eſſentiæ Caryophyllatæ*, *Vin*
cetoxici, *Pimpin. alb. Succini*, nec non *modeſtus* uſus *Eſſenti*

F

marię, præcipuè in paulo *adultioribus*, neque *valde te-*
llulis ſubjectis : præſtat vero tales Eſſentias in *parca*
antitate exhibere : ſubinde etiam *regimen* quietum &
deratum conferri poteſt: quid quod utile & ſalutare eſt
vegetis & tranquillis ſubjectis, præter bonum *regimen* ni-
l *aliud* uſurpare: concedimus denique blandam & mol-
n *frictionem*, tam pro demulcendo nimio *pruritu*, quam
o conſervanda hac papulari *efflorescentia* in cutis ſuper-
ie; qualis *modeſta* & remiſſius calida frictio *tunc* etiam
nvenit, quando hæc protuberantia ad *interiora* retro-
ſſit.

§. XIX.

Et quo papulæ tales, quæ antea cum incommodo quo-
m *retroceſſerunt*, moderatè denuo *expellantur*, præter
odo commendatam *moderatam frictionem*, convenit *qui-*
um regimen & placida *diapnoes* provocatio; nec non
njunctus uſus *Eſſentiæ* temperatioris *alexipharmacæ*, aut
cocti ſimplicioris *remiſſius calidi*; uti exempla conſtant,
omodo ſub ejusmodi decocti moderata & ſucceſſiva in-
ſtione papulæ illæ evidenter denuo effloruerint: Quan-
 diarrhæa concurrit, tunc illius *poſitivam* aut fortem &
nſibilem *repreſſionem* non ſuademus, ordinamus vero pul-
rem *ſimpliciter Terreum*, ex abſorbente remedio, *Corall.*
b.ppt. & tantillo *C.C.uſti* aut *raſpati* paratum: vel interpo-
 poteſt miſcela *Eſſentiarum Helenii*, *caryophillat.Pimp. alb.*
Cort. Chaccarill. quemadmodum in toto hoc affectu Eſſ.
mp.alb.eximiæ utilitatis eſt: In reliqua cura *potus ſufficiens*
enegandus *haud* eſt, modo evitetur potus valde *frigidus*
t refrigerans, acidus, fæculentus & fermenteſcens; *To-*
ca denique remedia *nulla* commendamus, quia hic affe-
us longe melius *absque* illorum uſu curari poteſt; loqui-
ur vero de *legitimo* illius ſtatu, neque de *accidentalibus* il-
us *complicationibus* & degenerationibus: quando vero ob
moderatam frictionem dolorifica *excoriatio* cauſata fuit,
nc demum ordinamus ſub continuando uſu à nobis com-
endatorum remediorum temperantium & Bezoardico-
rum

rum, unguenta, conficienda ex *oleo lil. alb. ovorum*, *mucila* *ſem. pſyllii, Maſtich. ſuccino, therebint. Camphor. ceruſſ. alb. ppt.* *cera virginea:* Ad *Præſervatoriam* denique medicatione progredimur & in hac commendamus in junioribus *chol* *goga* remedia, & quæ primas regiones ſedulo abſtergunt *Rhabarbarina*, *tamarindinata* & *Mannata*, è quibus prio adultis ſubjectis conferunt: deinde præſtat ſuperius laud ta *abſorbentia* remedia tam junioribus quam adultioribu interdum exhibere; *tranſpiratio* in æquali ſucceſſu conſe vanda eſt: per intervalla conferunt *Eſſentiæ Pimp. alb. Succi* & *Fumariæ*: adultioribus imprimis *plethoricis* ſuadend ſunt *Venæ Sectiones*, *temperatæ acidulæ* & *mitiores Thermæ*: vitentur vero frequentiora *animi pathemata*, præcipuè *ir* diæta ſit *tenuis*, temperata, mollis, *diluens* & *mucilagino* non vero valde *aromatica*: arceantur omnes, tanto mag vero frequentes perturbationes *primarum regionum*: *alv* ſit conſtanter libera & *aperta*: *potus* ſit *ſufficiens*, ſed no multum aut ſæpe *ſpirituoſus*, rectius temperatus: *mobile* v tæ genus ſervetur ſub juſto moderamine, præoccupetu vero omnis *exceſſiva* & ſimultanea corporis commotio a que repentina & frequens *exæſtuatio*: *aer* ſeligatur *ſeren* & *temperatus*: *frigus* ſenſibile & multum excludatur; præ feratur *moderatus calor*: & ita ab omni latere præſcindatu occaſio, ne corpus magis *inquinetur*, neve ſuſpectus quidam *impulſus* concilietur; Et ita etiam Therapiam hujus affe ctus, quantum eadem non modo *multoties probata* fuit, ſe & exactè ad hanc tractationem ſpectat & ſatisfacit, tradidi mus: vela nunc contrahimus & Deo benigniſſimo pro præ ſtito ſuo auxilio ad explicandum hunc morbum, devot mente grates perſolvimus, humillimeque rogamus, qu hunc laborem perpetua ſua gratia protegat & proſequatu ut primario ipſam divinam gloriam augeat & ad mult ſalutares applicationes medicas inſerviat & pertingat.

(o)